

2017

حاضری لایان: فیزیل بایان
ناغل، تاپساجا، بایانی
ناغل، تاپساجا، بایانی

بسم الله، «آلاهين» آديله دئمكدير. ائتدىگىمىز ھر اىشە، بو سۈزلە باشلامامىز لازىمدىر. بىز « بسم الله» دئىه رك آلاهدان اىجازە اىستىرىك. چونكى، وار اولان ھر شئى اوونوندور. بىز ده اوونونوق. ھر وارلىق كىمى بىزى ده او ياراتدى.

آلاھ تازا اىلى بىزە موبارك ائله ..
آتا آنامى ساغلام ساخلا ..
مىللەتىمىزىن باشىن ھمىشە اوجا ائله ..
آلاھ تىراختور ھمىشە قول وورسون ..

نۇورۇز

خۇنچالى نۇورۇز گلىرى،
قۇنچە لى نۇورۇز گلىرى.
نوغول سېپىن باشىنا
سورمە چكىن قاشىنا،

تېرىز

آدىن گزىر دوداقلاردا
ياخىنلاردا، اۇزاقلاردا
اوچالارسان گونه، آيا،
بۇرۇقلارين گلمز سايا،
شۇھرتىن وار ھر دىاردا، گۈزىل تېرىز، گۈزىل تېرىز!
سسى سالىرسان بۇ دونىا يا، گۈزىل تېرىز، گۈزىل تېرىز

عاغىلىلى كوكلام

آى اوژون ساچ قارا گۈز عاغىلىلى كوكلام منىم
گل اليفبا اوخوياق سن شاگىرد اول من موعليم
بىر دى گۈرۈم آ دانىشمارام آ
يوخسا سىنيلە رنگلى قلم لە دفتر
آقام آلمىش منىمچون گۈزىل گۈزىل شكىل لر
كىتايىمدا وار بوجور گۈزىلە بىرم من
آغزىنى آچ سن نە تېبل قىزسان
نېيە دىنمىرسن اوئىرنىمىش باجىمدان
اوخوماغى يازماغانى آلاجاغام ھر زامان
درسە گىئىندە من بېش اصلاً بىر حدى
اينجىمە كوكلام

باخ !

آلاجاق اىكى

كىيم درسىنى بىلمە سە

كوكلا : قولچاق

هامى ياتىب جىرتدان اوياقدى

بىرى وارىدى، بىرى يوخودو، بىرى قارى نه وارىدى. بو قارى نه نىن بىرى بالاجا نوه سى وارىدى. نوه او قدر بالاجايدى كى، اونا جىرتدان دئىيردىلر.

بىرى گون جىرتدان گۇردو كى، قونشۇ اوشاقلارى مئشە يە اودونا گىدىرلىر، گلىب نه سىنە دئىدى:
- آى نه، اوشاقلارلا من دە اودونا گىنده جىگم.

قارى اوشاقلارى چاغىريپ ھەر سىنە بىرى پارچا ياغ ياخماجى وئرىدى. جىرتدانى دا اونلارا تاپشىردى.
يولدا جىرتدان اۆزۈنۈ يېرە ووروب گىتمە دى، يولداشلارى دئىيلر:
- آى جىرتدان، نىيە گلمىرسن؟

جىرتدان دئىدى:

- نە منى سىزە تاپشىرىپ، منى دالىزا آلىپ آپارىن.
يولداشلارى اونو نؤوبە ايلە داللارينا آلىپ، مئشە يە گىتىرىدىلر.
اوشاقلار باشلادىلار اودون يىغىماغا. گۇردولر كى، جىرتدان يىغمىر. دئىيلر:

- آى جىرتدان، سەن نىيە اودون يىغمىرسان؟

جىرتدان جاواب وئرىدى:

- نە منى سىزە تاپشىرىپ، منه دە يىغىن.
اوشاقلار اونا دا اودون يىغدىلار. سونرا ھە كىس اۆز اودونونو شلە باغلايىپ دالىنا آلدى. گۇردولر جىرتدان او توروب باخىر. اونا دئىيلر:

- آى جيرتдан، سن نيه او دونونو گؤتورمورسن؟

جيرتдан جواب وئردى:

- نه م منى سىزه تاپشىرىپ، منىم او دونومو دا گؤتورون.

او شاقلار علاجسىز قالىب، او نون دا او دونونو داللارينا گؤتوردولر. بير آز يول گىندىن سونرا گۈردولر كى، جيرتدان گئريدە قالىب آغلايير. دئدىلر:

- آى جيرتدان، نيه آغلاييرسان؟

جيرتدان جواب وئردى: - يورولموشام. نه م سىزه ياغ ياخماجى وئردى....

يولداشلارى او نون سۈزۈن تو آغزىندا قويدولار. اونلارдан بىرى جيرتданا آجىقلاندى:

- پىس اويرنرسن. داها سنى دالىمiza گؤتورن دئىلىك!

جيرتدان علاجسىز قالىب يولداشلارى نين دالىنجا گىتمە يە باشلادى. اونلار بىر خىلىي گىتدىكىن سونرا آخشام اولدو.

قارانلىق قو ووشدو، يولو آزدىلار. مىشە دن چىخاندا گۈردولر كى، بىر طرفدن ايشيق گلىر، او بىرى طرفده ايت ھورور.

بىرى دئدى: ايشيق گلن طرفه گندك، او بىرى دئدى: ايت ھورن طرفه. يىلمە دىلر ھا طرفه گىتسىنلر. آخىردا جيرتداندان

سوروشدولار:

- آى جيرتدان، ايت ھورن طرفه گندك، يوخسا ايشيق گلن طرفه؟

جيرتدان جواب وئردى:

- ايت ھورن طرفه گىتسىك، ايت بىزى قاپار. ايشيق گلن طرفه گندك، بلکە يولو تاپا بىلدىك.

او شاقلار ايشيق گلن طرفه گىدىپ بىر دئوين ائوينە چىخدىلار. دئو اونلارى گۈرە ندە سۈينىب اۆز- اۆزونە دئدى:

ياخشى اولدو. گىچە اونلارى بىر- بىر يئىه رم. " او شاقلا را بىر آز چۈر ك يئىرىدىپ ياتىرتدى. گىچە دن بىر آز كىچىن دن

سونرا دئو او شاقلا رىن بىرىنى يئمك اىستە دى. او شاقلا رىن ياتىب- ياتىمادىغىنى يىلمك او چون دئدى:

- كىم ياتىب، كىم او ياق؟

بو سۈزو اشىدىن ده جيرتدان تىز باشىنى قالدىرىپ دىللىنى دى:

- ھامى ياتىب، جيرتدان او ياق.

دئو سوروشدو:

- جيرتدان، نيه ياتمىرسان؟

جیرتدان دئدی: - ننه م منه هر گئجه قایقاناق پیشیردی، یئدیریب یاتیراردى.

دئو قالخدى، تئز قایقاناق بیشیریب جیرتدانا یئدیرتدى کى، بلکه یاتسین.

بیر قدر كىچىندن سونرا دئو یئنه سوروشدو:

- کیم یاتیب، کیم اویاق؟

یئنه جیرتدان باشىنى قالدیریب دئدی:

- ھامى یاتیب، جیرتدان اویاق.

دئو سوروشدو:

- جیرتدان، ایندى نىيە یاتميرسان؟

- هر گئجه ننه م منه چايدان قلېرلە سو گتىردى.

دئو آياغا قالخدى، بیر قلېر گۇتۇرۇب چايدان سو گتىرمە يە گىتىدى. جیرتدان دا

تئز يولداشلارىنى اوپىادىب دئدی:

- بو دئو بىزى يئمك اىستە بىر. قالخىن، قاچاق.

اوشاقلار تئز قالخدىلار، قاچىب چايدان كىچدىلر.

بو طرفدن دئو نه قدر قلېرى سويا سالىپ قالدیرىرسا، گۇردو کى، قلېرده سو قالمير. آخردا تىنگە گلىپ قايتىماق اىستە

يندە، بیر دە گۇردو کى، اوشاقلار چايىن او طرفىنده گىتىرلىر. اىستە دى سودان كىچىب اوشاقلارين داللارىنجا

دوشسون، آما كىچە بىلەمە دى. آخردا اونلارى سىلە دى: - آى اوشاقلار، سودان نە تەھر كىچدىز؟

جیرتدان تئز جاواب وئرىدى:

- گەت بیر دنه دىيرمان داشى تاپ، بويونا كىچىرت، اۋزونو سويا آت، اوندا كىچرسن.

دئو جيرتدانين سۈزۈنە ايناندى، گىتىب بیر دىيرمان داشى تاپىپ بويونا كىچىرتدى، اۋزونو سويا آتدى، سودا

بوغولودو.

گۈيدن اوچ آلما دوشدو، بىرى منىم، بىرى سىنن، بىرى دە ناغىل سۈلىيە نىن.

میرزا حسن روشنده کیم ایدی؟

ایراندا یئنی اویرتیم شکلی نین بیناسینی قوبان میرزا حسن روشنده دیر. او 1229 هیجری شمسی ایلینده تبریزین چرنداب محله سینده دونیا گؤز آچدی. آناسی « حاج میرزا مهدی تبریزی » تبریزین آدلیم عالیملریندن ایدی.

میرزا حسن آناسی نین مکتبخاناسیندا درس اوخویاندان سونرا اونون سیفارشی ایله عوثمانلی ایمپیراتولوغونا گندیب موعیلیمیک ڈوره سی گؤرور. او الیفا اویرتیمین یئنی طرزینی و حساب، هندسه کیمی یئنی درسلری اویره نیر، سونرا تیفليسیده درس و فرمگه مشغول اولور.

قاجار شاهی رحمتیلیک ناصیرالدین شاه اوروبا سفریندن قاییداندا، میرزا حسن اویرتیم طرزینی اونا ایرانه ائدیر و شاه اوندان ایسته بیر تبریزه گلسين و مدرسه آچسین.

میرزا حسن 1268 م.ش. ده تبریزه قاییدیر و شیشگیلان محله سی نین مسجدینده تازا مودئل مدرسه یولا سالیر کی تورکی و فارسی دیللرینده اوشاقلارا درس و فریر. بیر مودت سونرا « روشنده مدرسه سی » تابلوسونو شیشگیلان مکتبخاناسینا وورور.

میرزا حسن روشنده 1323 ون آذر آیی نین 29 ندا قوم شهرینده دونیا گؤز یومور. روشنده 27 جیلد کیتاب یازیب. او جومله دن: وطن دیلی، تاریخ شفاهی، شرعیات ابتدایی، جغرافیای شفاهی، کفایت التعلیم، نهایت التعلیم، اخلاق و اصول عقاید و... دن آد آپارماق اولار.

جابار باخچابان کیم ایدی؟

جابار باخچابانا معروف اولان میرزا جابار عسکرزاده ایراندا بیرینجی اوشاق باخچاسی و کار-لال لار مدرسه سی نین بیناسینی قویدو. تبریز تئاتر انجومنین ده بیناسینی او قویدو.

میرزا جابار 1264 هیجری شمسی ایلینده ایروان شهرینده آنادان اولدو. سونرالار تبریزه گلیب « باخچه اطفال » آدلی بیر اوشاق باخچاسی بیناسینی قویدو و ائله بونا گؤرده ده باخچابان آدینا معروف اولدو. 1303 جو ایلینده چوخلو موخالیفتلره باخماياراق همین باخچانين يانيندا کار-لال لار اوچون بیر مدرسه آچیب اونلارا یازیب اوخوماق اویرتدی.

1307 جی ایلینده چوخلو چتینلیکلر له اوشاقلارا مخصوص کیتابلارین چاپینا باشладی کی اونلارین نقاشی لوبن ده اوزو چکیردی.

او 1345 نجی ایلده دونیا گؤز یومدو.

خوروزون ناغیلی

3. قوقولى قو... پادىشاھ منه مۇحتاج ايمىش!

1. قوقولى قو... بىر دانا آلماس تاپمىشىم! 2. گىدىن خوروزدان آلماسى آلىن!

6. گىدىن باشىنى كسىن!

5. قوقولى قو... پادىشاھ مندن قورخورموش!

4. آپارىن آلماسى قايتارىن!

9. قوقولى قو... نه آغجا تې ايمىش!

8. قوقولى قو... نه اىستى حامام ايمىش!

7. قوقولى قو... نه اىتى پىچاڭ ايمىش!

10. قوقولى قو...نه دارجا كوچه ايمىش ! 11. قوقولى قو...نه موردار تؤوله ايمىش ! 12. قوقولى قو...پادىشاھين قارنى يارىلدى منىم جانىم قورتولدى !

آشاغىدا كى شكلى بو رىڭلەر رىڭلە بىن:

1. قىرمىزى 2. آبى 3. قره 4. ياشىل 5. سارى 6. چؤھەر بى 7. بۇز 8. نارينجى

حئیوانلارى تانیياق

قافلان

آفریقا چۈللریندە و آسیانین بىر قىسمىنده ياشايىار. سايىسى آزدىر و نىلى آرادان گئتمىكىدە دىر. او زونلۇغو 150 سانتى مئتر و قويىرۇغۇ 75 سانتى مئتر او لار.

قافلان يېر او زوندە لاپ سورعتلى حئیواندىر، او نون سورعتى ساعىتىدە 110 مىترە چاتىر. او پىشىكىلر خانىوادە سىنەدە تكىجە حئیواندىر کى دىرناقلارىن پىنچە سىنەدە گىزىلە دە بىللىر. او نون او زونون او و طرزى وار: تېھ نىن او ستوندە او ز شىكارىينا گۆز قويور، يېرده سورونە سورونە ياخىنلاشىر، ھدفە بىر ايکى يوز مىتر قالمىش چوخ سورعتلە تعقىبە باشلايىر. اگر چاتسا قاباق پىنچە لرى ايلە ووروب يېرە يىخىر و در حال دىشلىرى ايلە او نون بوغازىندان يا پىشىر. قافلان چوخ قاچا بىللىمیر، اگر تعقىبىن ايلك 100 مىترىنده شىكارىينا چاتماسا، كمىن قوردوغۇ يېرە قايدار.

نوقته لرى بىر-بىرینە يا پىشىرىب بىر حئیوانىن شىكلىنى بو تۈولە دىن.

تولكۇ

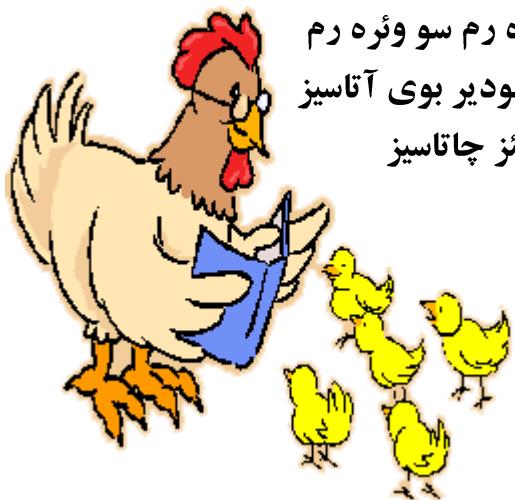
آسيا، قوزئى آمريكا و آفرىقادا ياشايىر. او ستورالىيا دا آپارىلىپ. تولكولر دە پىشىكىلر كىمى گۆز بىكلىرى شاقولى دىر. گىزىلنمك اوچون او نىلار بوراخىلىميش يووايا گىررلر، يووا او لماسا او زىلرى قازىرلار. او نىلار دىستە ايلە ياشارلار، اووا دا تكى تك گئدىرلر. تولكۇ ناغىلاردا ھمىشە حىلە گر و فراستلى دىر. تولكۇ ياشامدا چوخ ھوشلۇدور و خطر زمانى او زونو حتا اۇلولوگە دە وورا بىللىر.

منیم جوجه لریم

جیپ جیپ جوجه لریم
 جیپ جیپ جیپ جوجه لریم
 منیم قشک جوجه لریم
 توکی ایپک جوجه لریم
 گؤزله ییرم تئر گلیریز
 گؤی چمندہ دینجه لریز
 آی منیم جوجه لریم
 منیم گؤیچک جوجه لریم
 نه یئسہ نیز من وئرہ رم
 دن وئرہ رم سو وئرہ رم
 آرزومن بودیر بوی آتاسیز
 آنایزا تئز چاتاسیز

تمیز لیک

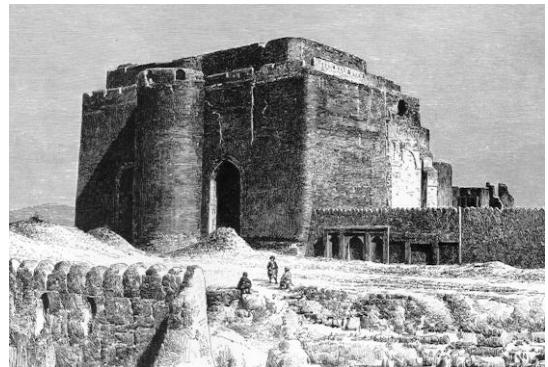
سحر دورونجا ، آیمده فیرجا ،
 سیلدیم دیشیمی ، بیلدیم ایشیمی .
 اینامیرسان ، باخ دیشیم آغایباخ
 باخ ، بئله بیک بیز ، اوستوم تر تمیز ،

تبریزین علیشاہ ارکی

تاج الدین، ایلخانلیارین حاکمی بہادرخانین دربارینه یول تاپاندان سونرا معماریق استعدادینه گوره بہادرخان اونو اوزونه وزیر ائله دی. تاج الدین بہادرخانین حمایت ایله چوخلو قalarگی بینالار و آبادانلیق لار یاراتدی کی ارک مسجدی اونلارین بیریدیر.

تاج الدین علیشاہین مسجدی، کی بوگون تبریزین ارکینه معروف دیر، گئی مسجد و تبریزین اوستو اورتولی بازاری ایله بیر ریدفده سایلان بینالارداندیر. تبریزین ارکی 724-716 (ه.ق) ایلریندہ تاج الدین علیشاہین توسوطیله بینا اولموش مسجدین بوگونه قالمیش یادیگاریدیر. تاج الدین اصلیندہ جواہیر دلالی ایدی و ساوادی یو خیدی آما هوشلی بیر آدامی ایدی. جنگلرین بیریندہ اولن 16 یاشلی اوغلی نین قبری ائله بو مسجدین یانیندادیر.

ارک کنچن زامانلاردا خصوصاً قاجار زامانی چوخ آباد و گوزل ایدی. حیطیندہ بیر دؤرد گوشہ لی حوض واریدی کی دؤره سی ده آغاجینان دولویدی. قاجارلارین آخرلرندہ بو مکان گزمه لی و اورک آچان یئریدی کی میلی باغ آدلانمیشدی. عباس میرزا قاجار جنگ زامانلاریندا بو مسجدی قورخانا (اسلحة آمبارینا) چویردی اونا خاطیر «ارک» معرف اولدی. «ارک» بئیوک قالا ایچیندہ تیکیلمیش بالاجا قالایا دئیرلر.

شاعیرلر مقبره سی

شاعیرلر مقبره سی تبریزین سورخاب محله سی سید حمزه زیارتگاهی نین گون چیخان طرفیندہ دیر.

بو مزاریق 400 دن آرتیق عاریف، شاعیر و آدیم اینسانین توپراغا تاپیشیریلان یئریدیر. اونلاردان : اسدی طوسی، خاقانی شیروانی، ذوقفار شروانی ، شاهپور نیشابوری، شکیبی تبریزی، شمس الدین سجاسی، ظهیر فاریابی، قطران تبریزی، همام تبریزی، استاد میرزا طاهر خوشنویس تبریزی، شهید ثقہ الاسلام تبریزی، شهید شیخ محمد خیابانی، دکتر مهدی روشن ضمیر، سید محمدحسین شهریار و چوخلو آیری بئیوک اینسانلاری آد آپارماق اولار.

1193-94 هـ. ایلریندہ تبریزدہ باش وئرمیش زلزله اثریندہ بو مزاریق داغیلیب متروکه قالیر. 1350 هـ. ش. ایلیندہ بویون گئردویوموز بینانین تیکیلمه سی طرحی تؤکولور و نهایتده او بینا تیکیلندن سونرا تبریز شهری نین سیمبوللاریندان بیرینه چئوریلیر. هر ایل دونیانین باشا باشیندان چوخلو اینسانلار بو مزارلیغی زیارت ائتمک اوچون تبریز شهرینه گلیلر.

تاپماجا

باھار گلیر و «قاردان آدام» لار بیر- بیر اۇلورلر !

1. اوزانار، ها اوزانار،
قوللاریننان بالالار.

2. بابام اوتوروب آل چوخوردا،
کیم سویوندورسا گؤزو چىخار.

3. بدنى يئرده،
ساققالى گؤىدە.

4. آغىزى بىردى دىلى مىندى،
گاھ بىلە دئىپىر، گاھ ائلە.

5. قوش دئىپىل قانادى وار،
قوشلاردان يىئىن اوچار.

6. اۇزو قارا، سۇزۇرۇ آع

7. آغىزى وار دىلى اولماز
بوز آغاچ وور چىغىرماز

8. باغدا سورۇنر گىز
آز-آز گۇرۇنر گىز
اوخشىپار بىر يوماغا
قورخورام ال وورماغا

بایاتى

بويويوب بوى آتماغا

قييميرام او ياتماغا

آنا قدرىنى بىل بالا

چاغيراندا گل بالا

بالم گلير ياتماغا

صاباح يوخسو شيرين

جانىم بالا گول بالا

يامان گونون گرە يى

تريمى سىلن اولسا

قدرىنى بىلن اولسا

بو يئرده گولن اولسا

قارداشلىق گۈزىل شىدىر

دان سنه قوربان دايى

گل بىزە مئھمان دايى

دايى دايى جان دايى

آنام پىلۇو پىشىرىپ

بىر قوش گلير آغداشدان خبر وئرين قارداشدان

قارداش باجىدان دويسا باجى دويماز قارداشدان

Biliyinizi Artırın usaqlar

تۈركىلەرنىن آتاسىي دىدە قورقۇد بويورمۇش:
ئىئىلى داغلارىن يىخىلماسىن ! كۈلگە لى آغاچلارىن كىسىلەمە سىن ! آخان دورۇ سوڭارىن
قورۇماسىن ! چاپاركىن آغ بۇز آتىن بودىرە مە سىن ! آللاھ وئرن اومىدىن كىسىلەمە سىن !